

Ac. 118.

1205

1862.

№ 118.

Gesti=maa rahwa

K a a l e n d e r

ehk

Lõht=raamat

1862

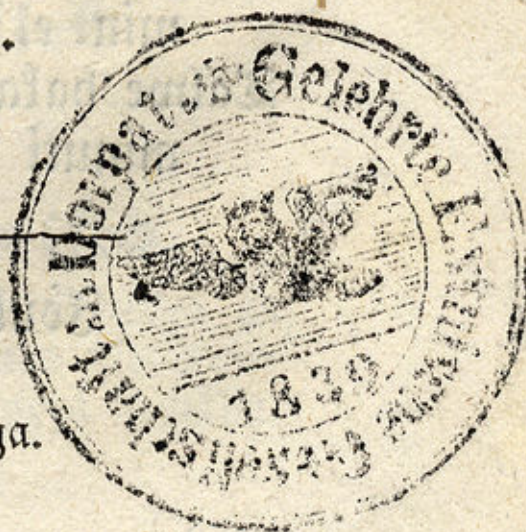
aasta peale, pärast meie

Isanda Jeesuse Kristuse sündimist.

Sel aastal on 365 pääwa.

Tallinnas.

Trükitud J. H. Gresseli kirjadega.

Der Druck dieses nur in den Ostsee-Gouvernements abzufehenden
Kalenders wird unter der Bedingung gestattet, daß nach Beendigung
desselben der Abgetheilten Censur in Dorpat die vorschriftmäßige Anzahl
Exemplare zugestellt werde. — Dorpat, den 21. September 1861.

Abgetheilte Censur de la Croix.

No. 149. (L. S.)

Märkide seletamine.

Noor = kuu.

Täis = kuu.

Esimeene weerend.

Viimne weerend.

p. pärašt.

e. l. enne lõunat.

p. l. pärašt lõunat.

P. Püha.

Aasta muutmised.

Kewade hakab 8. Jaasto-kuu pääwal, kello 10, 15
minuti p. l. Siis on pääw ja õõ ühe pitkused.
Sui hakab 9. Jaani-kuu pääwal, kello 6, 15 minuti
p. l. Siis on meil keigepitkem pääw.
Sügise hakab 11. Mihkli-kuu pääwal, kello 8, 58
min. e. l. Siis on jälle pääw ja õõ ühe pitkused.
Talwe hakab 10. Jõulo-kuu pääwal, kello 2, 51
minuti e. l. Siis on meil keigelühem pääw.

Jõulo- ja Wastla-pääwa wahel on:
8 nädalat 1 pääw.

Miaarw sel aastal.

Pärašt meie kallil Isanda Jeesuse Kristuse sündimist on tänawo aasta	1862
Maailma loomisest	5811
Pärašt Tallinna ülesehitamist	643
Et raamatuid hakkati trükkima	422
Pärašt Eutteruse õige uss üleswõtmist	345
Pärašt wana katko	205
Pärašt seda, kui Toompää põlend	178
Pärašt sure nälja hakkatust	167
Pärašt teist katko	152
Pärašt seda, kui meie Maa Wene-riigi wa- litsuse alla sai	152
Et Eesti-maal priust kuulutati	45
Et Eihwlandi-maal priust kuulutati	43
Pärašt meie suure armolise Keisri Herra Aleksander II. Nikolajewitsi sündimist	43
Pärašt seda, kui Keisri Herra Alex- sander II. hakkas walitsema	7

Pääwa- ja Kuu-warjutamised.

Sel 1862 aastal on kolm Pääwa-warjutamised ja
kaks Kuu-warjutamised, aga keigist on Tallinnas üks Kuu-
warjutamine 24mal Talwe-kuu pääwal kello pool 8 näha.

Kristuse ümberleikamisest. Luuk. 2, 21.

1 Esmasp.	Peetri P.	Nita Jumal!
2 Teisip.	Nabel, Seet	Umbne
3 Keisnäd.	Genof	
4 Neljap.	Metuusala	 3, 33', 9 e. l.
5 Reede	Siimon	ja
6 Laup.	3 Kuninga P.	külm

Jeesus 12 aastat wana. Luuk. 2, 41—52.

7 Pühap.	1 P. p. 3 R. P.	ilm.
8 Esmasp.	Erart	
9 Teisip.	Peaatus	Lund
10 Keisnäd.	Paawli pääw	
11 Neljap.	Cewraim	 8, 15', 6 e. l.
12 Reede	Rein	ja
13 Laup.	Hilaarius	kaunis

Pulmad Kaana-linnas. Joan. 2, 1—11.

14 Pühap.	2 P. p. 3 R. P.	kange
15 Esmasp.	Tiirik	
16 Teisip.	Risbert	külm.
17 Keisnäd.	Tõnise pääw	

18 Neljap.	Uksel	 4, 28', 5 e. l.
19 Reede	Saara	
20 Laup.	Waab. Seb.	Tuult

Pealikust Kapernauma-linnas. Matt. 8, 1—13.

21 Pühap.	3 P. p. 3 R. P.	ja
22 Esmasp.	Madlena	
23 Teisip.	Lotta	lumme=
24 Keisnäd.	Timoteeus	
25 Neljap.	Paawli ümb.	 9, 49', 8 p. l.
26 Reede	Polikarpus	
27 Laup.	Krisostom	tuisko.

Kristus sunnib tuuled. Matt. 8, 23—27.

28 Pühap.	4 P. p. 3 R. P.	Seit=
29 Esmasp.	Saamuel	likud
30 Teisip.	Nadelgund	
31 Keisnäd.	Un	ilmad.

12mal selle kuu pääwal tõuseb päike kello pool 9, ja läheb looja kello pool 4. Pääw on pikk 7 tundi, ja öö 17 tundi.

1 Neljap.	Pirit	
2 Reede	Rüünla pääw	 6, 44', 6 p. l.
3 Laup.	Hanna	Lund

Wiina-mäest. Matt. 20, 1—16.

4 Pühap.	9 P. e. R. ü. l. P.	saab
5 Esmasp.	Agaata	ja
6 Teisip.	Toora	kange
7 Keisnäd.	Rikard	külm.
8 Neljap.	Saalomon	
9 Reede	Polli	 2, 55', 5 p. l.
10 Laup.	Kolastika	

Külwi-mehest. Luuk. 8, 4—15.

11 Pühap.	8 P. e. R. ü. l. P.	
12 Esmasp.	Eulaalia	Uddused
13 Teisip.	Elwiine	
14 Keisnäd.	Waalentin	päwad
15 Neljap.	Waustiina	
16 Reede	Juula	 6, 28', 5 p. l.

17 Laup.	Konstantzia	ja
----------	-------------	----

Pimedast tee ääres. Luuk. 18, 31—43.

18 Pühap.	Paasto Püha	heitlikud
19 Esmasp.	Siim. Apost.	
20 Teisip.	Wastla pääw	ilmad.
21 Keisnäd.	Tuhka pääw	
22 Neljap.	Veetri pääw	Külma,
23 Reede	Miina	
24 Laup.	Madise pääw	 6, 59', 9 p. l.

Kristust kiusatakse. Matt. 4, 1—11.

25 Pühap.	1 P. Paastus	tuiske
26 Esmasp.	Nestor	ja
27 Teisip.	Leander	tuult.
28 Keisnäd.	Palwe pääw	

16mal selle kuu pääwal tõuseb päike kello 7, läheb looja kello 5. Pääw on 10, öö 14 tundi pikk.

1 Neljap.	Albiinus	Behmed
2 Neede	Medea	
3 Laup.	Kadde	ilmad.

Kaananea naesest. Matt. 15, 21—28.

4 Pühap.	2 P. Paastus	 6, 55', 6 e. l.
5 Esmasp.	Angelus	
6 Teisip.	Kotvriid	Tuult
7 Kesknäd.	Perpeetua	
8 Neljap.	Pööri pääw	ja
9 Neede	Prudensius	
10 Laup.	Mikeus	 11, 27', 7 p. l.

Kristus ajab kuratid wälja. Luuk. 11, 14—28.

11 Pühap.	3 P. Paastus	tuisko.
12 Esmasp.	Arefoor	
13 Teisip.	Ernst	Umbne
14 Kesknäd.	Sakarias	ja
15 Neljap.	Matilde	külm
16 Neede	Aleksander	
17 Laup.	Truuta	ilm.

5000 meest sõddetakse. Joann. 6, 1—15.

18 Pühap.	4 P. Paastus	 9, 24', 4 e. l.
19 Esmasp.	Joosep	
20 Teisip.	Olga	Behmed
21 Kesknäd.	Pent	
22 Neljap.	Raawael	ilmad.
23 Neede	Tiits	
24 Laup.	Raasmiir	Udu=

Jeesus kividega wisatud. Joann. 8, 46—59.

25 Pühap.	5 P. Paastus	sed
	Paas. Mar. p.	
26 Esmasp.	Maanuel	 1, 51', 2 p. l.
27 Teisip.	Kustaw	
28 Kesknäd.	Kiideon	
29 Neljap.	Kiido	pääwad.
30 Neede	Adoonis	
31 Laup.	Tetlaus	

Smal selle kuu pääwal tõuseb päike kello 6, lähed looja kello 6. Pääw on 12, ja öö 12 tundi pikk.

Kristuse fiske=õitmisest. Matt. 21, 1—9.

1 Pühap.	6 P. Paastus	Wihma,
	Karjalast. p.	
2 Esmasp.	Pauliine	 4, 36', 1 p. l.
3 Teisip.	Werdinand	
4 Keisnäd.	Ambroosius	tuult
5 Neljap.	Suur Neljap.	
6 Reede	Suur Reede	ja
7 Laup.	Aaron	

Kristuse ülestõusmisest. Mark. 16, 1—8.

8 Pühap.	Ülestõusm. P.	tuiske.
9 Esmasp.	2 Püha	 7, 41', 5 e. l.
10 Teisip.	Esekiel	
11 Keisnäd.	Leo	Wilud
12 Neljap.	Juulius	
13 Reede	Justiinus	ja
14 Laup.	Künni pääw	

Kinnipandud uksest. Joann. 20, 19—23.

15 Pühap.	1 P. p. ül. P.	udused
-----------	----------------	--------

16 Esmasp.	Kaariisus	
17 Teisip.	Ruudolw	 1, 5', 8 e. l.
18 Keisnäd.	Waleeriaan	
19 Neljap.	Tiimon	pääwad.
20 Reede	Jakobiina	
21 Laup.	Adolaarius	Siis

Heast karjatsest. Joann. 10, 12—16.

22 Pühap.	2 P. p. ül. P.	tulewad
23 Esmasp.	Jüri pääw	känad
24 Teisip.	Albert	
25 Keisnäd.	Markuse pääw	 5, 2', 7 e. l.
26 Neljap.	Etseekias	
27 Reede	Anastaasius	soojad
28 Laup.	Witaalis	

üritse aja pärast. Joann. 16, 16—23.

29 Pühap.	3 P. p. ül. P.	
30 Esmasp.	Cerast	pääwad.

12mal selle fuu pääwal tõuseb päike kello pool 5, ja läheb looja kello pool 8. Pääw on pikk 15, ja öö 9 tundi.

1 Teisip.	Molbri pääw	 0, 38', 2 e. l.
2 Kesknäd.	Siigismund	
3 Neljap.	† Leidmine	Wihma.
4 Neede	Tio	
5 Laup.	Kottard	Wilud,

Kristuse äraminemisest. Joann. 16, 5—15.

6 Pühap.	4 P. p. ül. P.	tuulsed
7 Esmasp.	Ulrika	
8 Teisip.	Laas	 5, 17', 2 p. l.
9 Kesknäd.	Nigolas	
10 Neljap.	Kordian	ilmad,
11 Neede	Pankraatsius	
12 Laup.	Henriette	wahel

Sigest palumisest. Joann. 16, 23—30.

13 Pühap.	5 P. p. ül. P.	mõned
14 Esmasp.	Kristjaan	
15 Teisip.	Sohwi	head
16 Kesknäd.	Peregrinius	 5, 4', 6 p. l.
17 Neljap.	Taewa min. p. (Suur + p.)	

18 Neede	Gerik	pääwad.
19 Laup.	Agäus	

Rõõmustajast Waimust. Joann. 15, 26—16, 4.

20 Pühap.	6 P. p. ül. P.	Raunid
21 Esmasp.	Pontusline	
22 Teisip.	Miili	soojad
23 Kesknäd.	Tesideerius	
24 Neljap.	Gester	 4, 21', 5 p. l.
25 Neede	Urbaanus	
26 Laup.	Eduard	ilmad.

Pühast Waimust. Joann. 14, 23—31.

27 Pühap.	Neli Pühi	Mü=
28 Esmasp.	2 Püha	rista=
29 Teisip.	Mart	mised.
30 Kesknäd.	Wiigand	
31 Neljap.	Peetronella	 7, 55', 4 e. l.

8mal selle kuu pääwal tõuseb päike kello pool 4, ja läheb looja kello pool 9. Pääw on pitt 17, aga õõ 7 tundi.

1Reede	Kotskal	Sea
2Laup.	Martellus	

Jeesus ja Niikodeemus. Joann. 3, 1—15.

3Pühap.	3 aino Jum. P.	ilm.
4Esmasp.	Taarius	Mürista-
5Teisip.	Poniwaasius	
6Keskäd.	Arteemius	mine,
7Neljap.	Lukreetsia	 4, 51', 5 e. l.
8Reede	Medardus	rahe
9Laup.	Pitkem pääw	

Rikkast mehest. Luuk. 16, 19—31.

10Pühap.	1 P. p. 3 a. J. P.	wihmaga.
11Esmasp.	Barnabas	
12Teisip.	Basilides	Umbne,
13Keskäd.	Tobias	
14Neljap.	Waleerius	udune
15Reede	Wiidi pääw	 8, 32', 8 e. l.
16Laup.	Justiina	

Suurest õhto sõdamaajast. Luuk. 14, 16—24.

17Pühap.	2 P. p. 3 a. J. P.	Head
18Esmasp.	Homeerus	soojad
19Teisip.	Kerwaasius	
20Keskäd.	Wlorentiin	pääwad.
21Neljap.	Kael	
22Reede	Kaaroliina	 0, 29', 0 e. l.
23Laup.	Basilius	

Kadunud lambast. Luuk. 15, 10.

24Pühap.	3 P. p. 3 a. J. P., Jaani p.	Tuult
25Esmasp.	Webroonia	
26Teisip.	Jeremias	ja
27Keskäd.	Laadislauß	
28Neljap.	Josua	 3, 16', 7 p. l.
29Reede	Peetr. Pawl. p.	
30Laup.	Villa	wihma.

9mal selle kuu pääwal tõuseb päike 3 weerendit pärast kello 2, ja läheb looja üks weerend pärast kello 9. Pääw on pikk 18 ja üks pool tundi, aga öö 5 ja üks pool tundi.

Dlge armolised. Luuk. 6, 36—42.

1 Pühap.	4 P. p. 3 a. J. P.	Müri-
2 Esmasp.	Heina Mar. p.	tamine.
3 Teisip.	Korneelius	
4 Keisnäd.	Ulrik	Kanad
5 Neljap.	Anselm	soojad
6 Reede	Hektor	 6, 51', 7 p. l.
7 Laup.	Demeetrius	

Rohkest kalasaagist. Luuk. 5, 1—11.

8 Pühap.	5 P. p. 3 a. J. P.	ilmad.
9 Esmasp.	Kirilus	
10 Teisip.	7 Wenda	Mürista-
11 Keisnäd.	Seleonoora	mised
12 Neljap.	Hindrik	ja
13 Reede	Mareta pääw	wihma.
14 Laup.	Boonawent	 10, 43', 5 p. l.

Wariseeride õigusest. Matt. 5, 20—26.

15 Pühap.	6 P. p. 3 a. J. P.,	Alp. jag.
16 Esmasp.	August	Tuulsed,
17 Teisip.	Aleksius	

18 Keisnäd.	Rosiina	soojad
19 Neljap.	Brideriika	ilmad.
20 Reede	Elias	
21 Laup.	Taanil	Mürista-

4000 meest söödetakse. Mark. 8, 1—9.

22 Pühap.	7 P. p. 3 a. J. P.	 6, 34', 7 e. l.
	Maaria Mad.	mine
23 Esmasp.	Dskar	wihmaga.
24 Teisip.	Kristiina	
25 Keisnäd.	Jaakobi pääw	Wihma-
26 Neljap.	Uno	fed
27 Reede	Marta	
28 Laup.	Plaato	 11, 31', 5 p. l.

Wale prohweetidest. Matt. 7, 15—23.

29 Pühap.	8 P. p. 3 a. J. P.	Dolowip.
30 Esmasp.	Abdon	
31 Teisip.	Kristwriid	pääwad.

12mal selle kuu pääwal tõuseb päike kello pool 4, ja läheb looja kello pool 9. Pääw on pilt 17, aga õõ 7 tundi.

1 Keskäd.	Peetri wang.	
2 Neljap.	Hannibal	Wihma.
3 Neede	Cleaasar	
4 Laup.	Tomiiniküß	Kallid

Ülekohtusest maja = pidajast. Luuk. 16, 1—9.

5 Pühap.	9 P.p.3a.J.P.	 11, 26', 1 e. l.
6 Esmasp.	Eugeenius	
7 Teisip.	Alaine	soojad
8 Keskäd.	Kerhard	
9 Neljap.	Romaanus	
10 Neede	Lauritse pääw	pääwad.
11 Laup.	Herm	

Seruufalemma ärarikmisest. Luuk. 19, 41—48.

12 Pühap.	10 P.p.3a.J.P.	Tuulne
13 Esmasp.	Elo	 11, 18', 2 e. l.
14 Teisip.	Euseebius	foe
15 Keskäd.	Muffi Maar.p.	
16 Neljap.	Isaak	ilm.
17 Neede	Willibald	
18 Laup.	Leeno	Alati

Wariseerist ja tõlnerist. Luuk. 18, 9—14.

19 Pühap.	11 P.p.3a.J.P.	weel
20 Esmasp.	Pärnard	 11, 53', 2 e. l.
21 Teisip.	Ruut	
22 Keskäd.	Willibert	soojad
23 Neljap.	Sakeus	
24 Neede	Pertli pääw	pääwad.
25 Laup.	Luudwif	

Kurdist ja keeletumast. Mark. 7, 31—37.

26 Pühap.	12 P.p.3a.J.P.	Seit=
27 Esmasp.	Kebhard	 9, 35', 5 e. l.
28 Teisip.	Augustiin	likud
29 Keskäd.	Joann. huff.	
30 Neljap.	Benjamin	ilmad.
31 Neede	Rebekka	

14mal selle kuu pääwal tõuseb päike 3 weerendit pärast kello 4, ja läheb looja üks weerend pärast kello 7. Pääw on pikk 14 ja üks pool, aga õõ 9 ja üks pool tundi.

1 Laup.	Egiidius	
Preestrist ja lewüist. Luuk. 10, 23—37.		
2 Pühap.	13 P.p. 3a. J. P.	Wihma
3 Esmasp.	Reinaard	
4 Teisip.	Kai	6, 1', 2 e. l.
5 Kesknäd.	Mooses	ja
6 Neljap.	Magnus	tuult.
7 Reede	Regiina	
8 Laup.	Maar. sünd.	Wahel

Kümnest pidali = tõbifest. Luuk. 17, 11—19.		
9 Pühap.	14 P.p. 3a. J. P.	on
10 Esmasp.	Costenes	
11 Teisip.	Wõõri pääw	10, 35', 2 p. l.
12 Kesknäd.	Siirus	
13 Neljap.	Amaatus	soojad
14 Reede	✠ ülendamine	
15 Laup.	Niikodeemus	pääwad.

Mammonast. Matt. 6, 24—34.
16 Pühap. 15 P.p. 3a. J. P. Wihma

17 Esmasp.	Josepiina	
18 Teisip.	Kotlob	5, 48', 4 p. l.
19 Kesknäd.	Werner	
20 Neljap.	Waušta	ja
21 Reede	Mattense p.	
22 Laup.	Moorits	tuult.

Naini-linna surnust. Luuk. 7, 11—17.		
23 Pühap.	16 P.p. 3a. J. P.	Udused
24 Esmasp.	Joann. sam.	
25 Teisip.	Aleowas	10, 24', 0 p. l.
26 Kesknäd.	Haarald	
27 Neljap.	Adolw	ja
28 Reede	Wentsel	
29 Laup.	Mihkli pääw	külmad

Wee = tõbifest. Luuk. 14, 1—11.
30 Pühap. 17 P.p. 3a. J. P. ilmad.

11mal selle kuu pääwal tõuseb päike kello 6, ja läheb looja kello 6. Pääw on pikk 12, ja õõ kaa 12 tundi.

1 Esmasp.	Wolmar	
2 Teisip.	Woldemar	Wihma.
3 Keisnäd.	Jakirud	
4 Neljap.	Prants	 1, 20', 4 e. l.
5 Reede	Wides	
6 Laup.	Lutisa	Witud

Suuremast kâsust. Matt. 22, 34—46.

7 Pühap.	18 P.p. 3a. J. P. Leifuse P.	
8 Esmasp.	Tomaasia	ja
9 Teisip.	Dionisius	niisked
10 Keisnäd.	Mai	ilmad.
11 Neljap.	Burkard	 8, 14', 7 e. l.
12 Reede	Walwriid	
13 Laup.	Tereesia	Wihma.

Alwatud inimesest. Matt. 9, 1—8.

14 Pühap.	19 P.p. 3a. J. P.	Seitlik
15 Esmasp.	Heddo	
16 Teisip.	Kallus	ilm.
17 Keisnäd.	Leonhard	
18 Neljap.	Lutase pääw	 1, 22', 6 e. l.

19 Reede	Lutisius	Wihma
20 Laup.	Weliitsius	ja

Pulma riidest. Matt. 22, 1—14.

21 Pühap. 20 P.p. 3a. J. P.
Lutteruse õige nso ülesw. P.

22 Esmasp.	Keel	tuisko.
23 Teisip.	Seewerin	
24 Keisnäd.	Saalome	Tuulsed
25 Neljap.	Krispiin	 1, 27', 3 p. l.
26 Reede	Amandus	ja
27 Laup.	Kapitoliin	külmad

Runingamehe pojast. Joann. 4, 47—54.

28 Pühap.	21 P.p. 3a. J. P. Siimon Juud.	
29 Esmasp.	Engelbreht	ilmad.
30 Teisip.	Abfalon	
31 Keisnäd.	Wolfgang	Tuult.

16mal selle ku päwal tõuseb päike kello pool 8, ja läheb looja kello pool 6. Pääw on pikk 9, õõ 15 tundi.

1 Neljap.	Pühade pääw	 7, 49', 3 e. l. Weike
2 Neede	Singede pääw	
3 Laup.	Kotliib	

Kawalast sulaseft. Matt. 18, 23—35.

4 Pühap.	22 P.p. 3a. J. P.	külma.
5 Esmasp.	Plandiina	
6 Teisip.	Käspes	Külmad
7 Keefnäd.	Paltaser	
8 Neljap.	Klaas	 7, 52', 8 p. l. ilmad,
9 Neede	Joobst	
10 Laup.	Martin Lutter	

Kohto-rahast. Matt. 22, 15—22.

11 Pühap.	23 P.p. 3a. J. P.	wahel
	Martin Piisk.	
12 Esmasp.	Joonas	tuulega.
13 Teisip.	Urkaadius	
14 Keefnäd.	Breedrik	 11, 40', 3 e. l.
15 Neljap.	Leopold	
16 Neede	Ottomar	
17 Laup.	Alweus	

Sairi tütreft. Matt. 9, 18—26.

18 Pühap.	24 P.p. 3a. J. P.	Lume=
19 Esmasp.	Liisbet	fado.
20 Teisip.	Amos	
21 Keefnäd.	Maar. ohw.	Külma
22 Neljap.	Sesilia	
23 Neede	Klement	
24 Laup.	Joofias	

1, 27', 3 p. l.
Kuu-warjutamine.

Wiimseft kohto pääwast. Matt. 24, 15—28.

25 Pühap.	25 P.p. 3a. J. P.
Surnute mälestuse Püha	
Kadrina pääw	

26 Esmasp.	Konrad	ja
27 Teisip.	Setta	
28 Keefnäd.	Künter	lund.
29 Neljap.	Gewert	
30 Neede	Andrese pääw	

9mal selle kuu pääwal tõuseb päike kello pool 9, ja läheb looja kello pool 4. Pääw on pikk 7, õõ 17 tundi.

1 Laup.	Arend	
Kristuse sisse = sõitmisest. Matt. 21, 1—9.		
2 Pühap.	1 Krist. tul. P.	☾ 0, 10', 4 p. l.
3 Esmasp.	Taala	
4 Teisip.	Barbo	Udufed
5 Keisnäd.	Sabiina	
6 Neljap.	Nigola pääw	ja
7 Reede	Antoonia	
8 Laup.	Maar. saam.	külmad

Tähed enne wiimist pääwa. Luuk. 21, 25—36.

9 Pühap.	2 Krist. tul. P.	☾ 6, 42', 7 e. l.
10 Esmasp.	Lühem pääw	
11 Teisip.	Elso	ilmad.
12 Keisnäd.	Ottiilia	
13 Neljap.	Luutsia	
14 Reede	Nikaasius	Heitlik.
15 Laup.	Johanna	

Joannes wangi = tornis. Matt. 11, 2—10.

16 Pühap.	3 Krist. tul. P.	☾ 1, 23', 7 e. l.
17 Esmasp.	Ignaatius	

18 Teisip.	Kristow	Tuisofed,
19 Keisnäd.	Lot	
20 Neljap.	Abraam	külmad
21 Reede	Tooma pääw	
22 Laup.	Peaata	ja

Joannese tunnistusest. Joann. 1, 19—28.

23 Pühap.	4 Krist. tul. P.	☾ 5, 1', 5 e. l.
24 Esmasp.	Adam, Gewa	lume=
25 Teisip.	1 Jõulo P.	
26 Keisnäd.	2 Püha	
27 Neljap.	3 Püha	saofed
28 Reede	Süüta Laste p.	
29 Laup.	Noa	ilmad.

Imeks-panemisest. Luuk. 2, 33—40.

30 Pühap.	P. p. Jõulo	
31 Esmasp.	Silweester	

10mal selle kuu pääwal tõuseb päike üks weend pärast kello 9, ja läheb looja 3 weendit pärast kello 2. Pääw on pikk 5 ja üks pool tundi, öö 18 ja üks pool tundi.

Wenemaa Ülemawalitseja suguselts.

Aleksander Teine Niikolaajewits, Keiser
ja keige Weneriigi walitseja, kaa Sleswiik-
Holsteini walitseja Würost; sündinud 1818,
Jüri-kuu 17. pääwal.

Maaria Aleksandrowna, Keisri Praua, Hess-
seni Printsess; sündinud 1824, Heina-kuu 27. p.

Nende lapsed:

Niikolai Aleksandrowits, Riigi päria,
Tsesareewits ja Suurwürost; sündinud 1843,
Mihkli-kuu 8. p.

Aleksander Aleksandrowits, Suur-
würost; sündin. 1845, Kuuula-kuu 26. pääwal.

Wladimir Aleksandrowits, Suur-
würost; sündin. 1847, Jüri-kuu 10. pääwal.

Aleksei Aleksandrowits, Suurwürost;
sündinud 1850, Neäri-kuu 2. pääwal.

Sergei Aleksandrowits, Suurwürost;
sündinud 1857, Jüri-kuu 29. pääwal.

Paul Aleksandrowits, Suurwürost; sündi-
nud 1860, Mihkli-kuu 21. p.

Maaria Aleksandrowna, Suurwürosti
Printsess; sünd. 1853, Wiina-kuu 5. pääwal.

Konstantin Niikolaajewits, Suurwürost;
sündinud 1827, Mihkli-kuu 9. pääwal, ja
tema Praua on:

Aleksandra Joosepowna, Saksen-Altenburgi
Printsess; sündinud 1830, Jaani-kuu 26. p.

Nende lapsed:

Niikolai Konstantinowits, Suurwürost;
sündinud 1850, Kuuula-kuu 2. pääwal.

Olga Konstantinowna, Suurwürosti
Printsess; sündinud 1851, Leikuse-kuu 22. p.

Weera Konstantinowna, Suurwürosti
Printsess; sündinud 1854, Kuuula-kuu 4. p.

Konstantin Konstantinowits, Suur-
würost; sündinud 1858, Leikuse-kuu 10. p.

Dmitri Konstantinowits, Suurwürost; sün-
dinud 1860, Jaani-kuu 1. p.

Niikolai Niikolaajewits, Suurwürost; sünd.
1831, Heina-kuu 27. p., ja tema Praua on:

Aleksandra Peetrowna, Holstein-Oldenburgi
Printsess; sünd. 1838, Meio-kuu 21. pääwal.

Nende Poeg:

Niikolai Niikolaajewits, Suurwürost;
sündinud 1856, Talwe-kuu 6. pääwal.

Mihail Miikolaajewits, Suurwürst; sünd.
1832, Wiina-kuu 13. pääwal, ja tema Praua on:
Olga Weodorowna, Paadeni Printsess; sündinud 1839, Mihkli-kuu 8. pääwal.

Nende lapsed:

Miikolai Mihhailowits, Suurwürst; sündinud 1859, Jüri-kuu 14. pääwal.

Anastasia Mihhailowna, Suurwürsti Printsess; sündinud 1860, Heina-kuu 16 p.

Maaria Miikolajewna, Suurwürsti Printsess; sündinud 1819, Leikuse-kuu 6. p. Paulatud õnna Keiserliku Printsi Maksimiilian Leugtenbergi prauaks.

Tema lapsed:

Miikolai Maksimiilianowits, Prints; sündinud 1843, Heina-kuu 23. pääwal.

Eugeen Maksimiilianowits, Prints; sündinud 1847, Neäri-kuu 27. pääwal.

Sergei Maksimiilianowits, Prints; sündinud 1849, Jõulo-kuu 8. pääwal.

Georg Maksimiilianowits, Prints; sündinud 1852, Kõunla-kuu 17. pääwal.

Maaria Maksimiilianowna, Printsess; sündinud 1841, Wiina-kuu 4. pääwal.

Eugenia Maksimiilianowna, Printsess; sündinud 1845, Päästo-kuu 20. pääwal.

Olga Miikolajewna, Suurwürsti Printsess; sündinud 1822, Leikuse-kuu 30. pääwal. Paulatud Wirtembergi Riigi päria Kaarel Briidrik Aleksandri prauaks.

Heelena Pawlowna, Wirtembergi Printsess; õnna Suurwürsti Mihhail Pawlowitsi Pess; sündinud 1806, Jõulo-kuu 28. pääwal.

Tema laps:

Katariina Mihhailowna, Suurwürsti Printsess; sündinud 1827 Leikuse-kuu 16. p. Paulatud Meklenburg-Streelitsi-maa kuningliku Printsi Georg August Ernst Adolw Kaarel Ludwigi prauaks.

Anna Pawlowna, Suurwürsti Printsess, õnna Keisri õde; sündinud 1795 Neäri-kuu 7. p. Paulatud Hollandi-maa õnna Kuninga Wilhelmi II. prauaks.

Kroonopühad,

mis ue kiriko seäduse järele kaa Maa kirikutes tulewad pidada:

1) Kõunla-kuu 19mal pääwal. Meie suure Keisri Herra Aleksander Miikolaajewitsi walitsuse hakatuse pääw. 2) Jüri-kuu 17mal

pääwal. Meie suure Keisri Herra ja keige Weneriigi Walitseja Aleksander Niikolaajewitsi sündimise pääw. 3) Heina=kuu 22sel pääwal. Meie suure Keisri Praua Maaria Aleksandrowna nime pääw. 4) Heina=kuu 27mal pääwal. Meie suure Keisri Praua Maaria Aleksandrowna sündimise pääw. 5) Leikuse=kuu 26mal pääwal. Meie suure Keisri Herra Aleksander Niikolaajewitsi ja Tewa Abikaasa kroonimise pääw. 6) Leikuse=kuu 30mal pääwal. Meie suure Keisri Herra ja keige Weneriigi Walitseja Aleksander Niikolaajewitsi nime pääw. 7) Mihkli=kuu 8mal pääwal. Tsesareewitsi Suurwürsti Niikolai Aleksandrowitsi, Weneriigi aujärje päris päria, sündimise pääw. 8) Jüulo=kuu 6mal pääwal. Tsesareewitsi Suurwürsti Niikolai Aleksandrowitsi, Weneriigi aujärje päris päria, nime pääw.

 Needsinatsed Kroono=pühad peetakse nenda kui Paasto jutluse pääwad.

Teadaandmine

mil aial raamatuid, raha ja pakid Posti=majas wasto wõetakse, ja mil aial postid raamatuid Tallinna toowad.

Raamatuid wõetakse wasto:

Peterburi ja Tartu linna poole: Keskñädala ja Laupäawa homiko kello 9 lõuneni kello 12.

Peterburi pole Rutopostiga arawiida: Esmaspäaw kello 9 senni kui kello 11 enne lõunat.

Nia ja Werno linna poole: Teisipäaw ja Reede kello 9 homiko senni kui pärast lõunat kello 2.

Nia ja Werno linna poole Rutopostiga arawiida: Keskñädal kello 4 senni kui kello 7 pärast lõunat.

Saabsalu ja Paide linna poole: Pühapäaw ja Neljaspäaw homiko kello 9 senni kui kello 2p. l.

Raha ja pakid wõetakse wasto:

Peterburi ja Nia poole: Teisipäaw ja Reede homiko kello 9 senni kui lõuneni kello 12.

Saabsalu ja Paide poole: Neljaspäaw ja Laupäaw homiko kello 9 senni kui lõuneni kello 12.

Postid toomad:

Peterburist ja Niast: Neljaspääl ja Pühapääl.
Peterburist Rutupostiga iga Reede, ja Nii lin-
nast iga Teisipääl.
Haapsalust ja Paidest: Kesknädal ja Laupääl.

Hooste-, weiste- ja kauba-laadad.

Cesti-maa Rubermangus.

Tallinnas: 1) Jaani-kuu 20mest päävast kuu ot-
sani Saksa laat. 2) Jaani-kuu 27mest päävast
nädala läbi willa-laad. 3) Mihkli-kuu 26mal,
27mal ja 28mal pääwal weiste-laad.

Rakvere-linnas: 1) Neäri-kuu 27mal ja 28mal p.

2) Jaani-kuu 16mal ja 17mal p. 3) Mihkli p.

Paide-linnas: 1) Künla-kuu 3mal p. 2) Jaani-kuu
25mal p. 3) Mihkli-kuu 10mal ja 11mal p.

4) Salwe-kuu 8mal ja 9mal p.

Haapsalu-linnas: 1) Neäri-kuu 10mal ja 11mal
p. 2) Mihkli-kuu 14mal ja 15mal p.

Paldiski-linnas: 1) Künla-kuu 2sel ja 3mal p.
2) Mihkli-kuu 21mal ja 22mal p.

Pihola-linnas: 1) Esmapääl enne Wastla p.
2) Mihkli-kuu 24mal p.

Raplas: 1) 3mal Reedel pärast Neäri p. 2) 1sel
Reedel pärast Mihkli p.

Reblastes: 1) Neäri-kuu 26mal ja 27mal p.

2) Mihkli-pääl ja kaks pääl se järele.

Merjamaa kiriko juures: 3mal Kristuse tulemise P.
Orkital: Neäri-kuu 7mal ja 8mal p.

Koloweres: Neäri-kuu 17mal ja 18mal p., ja
Wiina-kuu 4mal ja 5mal p.

Jõhwi: Mihkli-kuu 24mal ja 25mal p.

Keila kiriko juures: Mihkli p. ja 2 pääl se järele.

Jõeletmes: Nädal pärast Mihkli pääl.

Uemõisas, Hageri kihelkonnas, Kuivajõe kõrtsi
juures: Mihkli-kuu 14mal, 15mal ja 16mal p.

Kiwi-Wigalas: Salwe-kuu 15mal ja 16mal p.
lina-laad.

 Rubermango kohta käso järele ei ole luba, ei Lau-
pääl ega Pühapääl laata pidada, waid kui
nenda juhtub, peab seda teise nädala esimesel
argipääl peetama.

Lihwlandi-maa Rubermangus.

Tarto-linnas: 1) Kolme küniga suur Saksa laad,
peetakse kolm nädalat. 2) Peetri- 3) Maaria
sündimise- ning 4) Mihkli-pääl.

Perno-linnas: 1) Heina-kuu 20mest p. 3 nädalat
Saksa laad. 2) Esmapääl ning Teisipääl
enne Mihkli-pääl. 3) Esmapääl ning
Teisipääl pärast 3mat Kristuse tulemise P.

Wilandi-linnas: 1) Kúúnia-kuu 2sel p. üks suur Saksa laat, 8 pääwa. 2) Jaani pääwal, 3 pääwa, ning 3) 24mal ja 25mal Mihkli-kuu p.

Kuresaare-linnas: 1) 12mal Kúúnla-kuu p. üks suur Saksa laat, 12 pääwa. 2) 15mal, 16mal ja 17mal Mihkli-kuu p.

Wero-linnas: 1) Jaani-pääwal. 2) 24mal Mihkli-kuu pääwal. 3) Üks suur Saksa laat, mis 8 pääwa peetakse 22sest Kúúnla-kuu pääwast. 4) 10mal ja 11mal Talwe-kuu p.

Walka-linnas: 1) 12mal Jaani-kuu p. 2) 10mal Leikuse-kuu ja 3) 29mal Mihkli-kuu p.

Abja-mõisas: Mihkli-kuu 2sel ja 3mal p.

Antso-mõisas: Mihkli-kuu 14mal p.

Audrus: 1) Reede enne Wastla pääwa. 2) 18mal Mihkli-kuu p.

Helme-mõisas: 15mal Leikuse-kuu p.

Kaanso-mõisas: 30mal Leikuse-kuu p.

Käo-mõisas: 10mal Mihkli-kuu p.

Kasinas: 8mal Mihkli-kuu p.

Killingi-mõisas: 1sel, 2sel ja 3mal Mihkli-kuu p.

Kirepää: 17mal Mihkli-kuu p.

Korti-mõisas, ligi Walka-linna: 15. Mihkli-kuu p.

Kosse-mõisas: 24mal Rukki-kuu p.

Lustiwere-mõisas: 15mal Wiina-kuu p.

Moisefaste-mõisas: 10mal Leikuse-kuu p.

Mõnniste-mõisas: 10mal Mihkli-kuu p.

Mustwees: Mardi-pääwal.

Öldre-mõisas, Helme kihelkonnas: 10mal Mihkli-kuu pääwal.

Põltsamaa-mõisas: 17mal Mihkli-kuu p.

Põdrawere-mõisas: 13mal Mihkli-kuu p.

Rappina-mõisas: 4mal ja 5mal Mihkli-kuu p.

Rossi-mõisas: 24mal Leikuse-kuu p.

Rõuge-mõisas: 8mal Mihkli-kuu p.

Senno-mõisas: 21mal Mihkli-kuu p.

Tarwaste-mõisas: 1) 29mal Jaani-kuu p. 2) 6mal Wiina-kuu p.

Waste-mõisas: 2sel ja 3mal Mihkli-kuu p.

Weske-mõisas, Kambia kihelkonnas: 15mal ja 16mal Wiina-kuu p.

Wendro-mõisas: 20mal ja 21mal Mihkli-kuu p.

Wastse-linnas: Mihkli-pääwal.

Narwa-linnas: 1) Kúúnla-kuu 6mal p., 4 pääwa.

2) Mihkli-kuu 20mal p., 4 pääwa.

Lugemised.

1. Aasta lõppeb, üks saab kinni pandud.

Wenad, üed! Tere Jumaleme, rahu olgu teile ja minule! Seda soowin teid teretades paari sõnaga, sest meil ei ole aega, peame ruttama, aasta lõppeb ja üks saab pea kinni pandud! — Jah jälle üks aasta lähäb mööda; üks see olnud kui suur lin, kust teed käies läbi tulime wähest puhates, wähest waewa nähes, põlweni pori sees, ja jälle sileda tee peal, sõbralikult teretatud, ehk wihaga söimatud, rõmus ehk kurwas- tuses; — mõnda saime näha ja katsuda, aga see on lõpend, seda tükki maad oleme

ärakäinud, sest linnast läbi jõudnud. Sinna suured laiad wärawad on lahti tehtud, ja kes palju kraamietega käiwad, minggu sealt. Ma olen weikene madal mehike, teie ka, ja pole meil muud, kui hing rinnus, kee käes, läki siit, kus enam kõrwale weikene üks teh- tud; rutagem siit, et kahjuta peaseme lin- nast — wanast aastast — wälja ja et önd- saste hakkame uut aastat peale, uuesti maa- kondadest läbikäima. Aga olgem ka wapräd ja wirgud, üks saab pea kinni pan- dud; ma ei tahaks, et keegi teie hulgast peaks suurest wärawast wälja minema. Seal on aega küll, seal on naeru ja õiskamist, seal weeta kõiksugu kraami ja tehta enestele tüli ja waewa tühja asjaga; aga meie ei taha uut teekäimist wana waewaga hakata, ei meie tea sest kasu ihu ega hingele, — sellepärast madalast ja kitsast uksest läki wälja, kimpjud ja kampsud wisagem öla pealt ära, tolmugi puisagem jalgadest maha, enne kui üks saab kinni pandud, et meie hiljaks ei jää.

Sõbrad! see oli tähendamise sõna, aga nüüd rääkigem selgemine. — Mitmet wiisi lõppetab rahwas wana aastat ja hakkab uut; seda näame filmaga. Kes laia patu teed armastawad, teewad suurem hulk ehmese sammu uel aastal sellesama tee peal. Need samad mured, tühjad rõõmud, kurjad himud ja kõned, feesama patuteenistus jälle — üks asi aga on uel aastal teine: saawad nagu uut jõudu ja wõimust patule. Ei seal mõõlda Jumala ega eneste peale, ei tuletata meele, mis tarwis mõõdaläinud aeg oli antud. Meeleparandamiseks arwatakse seal aega kül olema, seda hiljem, seda parem. Aga nõnda ei pea mitte olema. Sõnad on need, kes kitsast uksest sisse lähawad igawese elusse, siis on ka tarwis kitsast uksest sisseminna uel aastasse. Selle ukse nimi on: tõsine patu ka hetsemine! —

Täna, kui sa oma Issanda heält kuuled, ära tee oma südame mite kõwaks! Kolm sada kuuskümmend wiis päawa oled jälle ela-

nud, nii mitu korda oled jälle Issanda heält kuulnud; kas oled ka tähele pannud? Kas oled ükskord teda tänanud, teda palunud südamest? Täna ta hüab jälle, kuule ja kosta! Waata, ta tahab head teha, ei mite kurja. Allanda ennast kitsa ukse juures, Issand ülendab; wista ära oma waewa koorma, tema jahutab sind — sest ta ütleb: Tulge minu juure kõik, kes koor matud ja waewatud olete, mina tahan teile hinggamist saata! — Waata, mis sa armastasid ja kalliks pidasid — kõikjugu pat ja tühi asi — eks see ole koorm ja waew, eks see jää ika ränggamaks, eks see rõhu sind maha! Wõi hing, kuule, et Issand hüab, tule ja palu: Issand, ole mulle waese patusele armuline! — Ta tahab armuline olla ja annab ueks aastaks uut rõõmu, uut elu, uut jõudu. Peab sinulgi tõeks saama: Wana on mõõda läinud, kõik on ueks saanud! — Ehk on sul teine abimees teada? Telsed prohwetid,

teine elusõna? Kelle peale loodad sa? Mõttele järel! Sest kitsa ukse peal on peal-
kiri: „Tee aru!“ See on ülespandud ka
selle ukse peal, kust surses pead läbipuge-
ma — ei sa siis pease, olgu et täna sil-
mad kõrvad kinni paned! Paremini hakka täna
aru tegema, siis ei jää viimaks liig raskeks.
Ja kõiges asjus tuleb siis aru teha, siin üht
aga nimetan: Kas oled Jumalale elanud,
kas oled truuviks jäänud oma Issandale?
— Kas võid öelda: „Ma usun, armas Is-
sand, aita minu uskmata südant!“ — Kes
nõnda võib öelda, sellel andku Jumal wana
aasta wiimisel tunnil suurt rahu! —

Aga kõik ei või, ja kui ennast ühtlase pa-
neme Jumala pale ete seisma nagu üks mees
(eks meie ole üks mees, üks iho Issanda sees?)
või, siis süda kurvastusest tahab katkeda,
sest kõikidel ei ole enam see üks ja ainus
Dnristegija; neid on ka, kes temale selga
pöörnud! kes ennast arwawad paremat Dn-
ristegijat leidnud oleva, kes inimese sõna

walguseks pannud, kes ise riide- ja toiduse-
wärki patu kateks peawad, kellel palwe ja
selge Jumala sõna õppetud naeruks ja teu-
tuseks on. Oh wennad! kõik ühest sugu-
wõsast, ühe keelemurdega — olime tänini
üks kari Issanda ees, ühe usu sees, nüüd
ei ole enam. Täna, wana aasta wiimisel
tunnil waatab Issanda film ülewelt meie
peale: kari on lahutatud; muißt käiwad kõr-
walist teed, mis Juhan Leinpärk nende ees
laiaks talland, ei tea enam, kust Dnriste-
gijat leida, ei tunne oma tee otsta. Tee
aru oma majapidamisest! ütles nüüd Is-
sand neile ja meile kõikidele. Eks meie ole
kõik selle asja juures süalused? Nägime
hunti karja hulka tulewa, nägime kül koe
hundi hambaid lamba all naha al — kas
wõitlesime tema wastu? Mõni ja mitu pi-
das seda naljaks. Silmaga nägime, kuida
tuhanded petuse tõeks panid — kas meie
oma poolt — mees ehk naene, wend ehk
õde, — kas andsime Jumala igawese tõe

sõnale maad, et oleks paistnud ja usu sees kinnitanud? Kas oleme petetud wendade meele tuletanud et, kes selle sõna juure midagi kaswatab, sellele Jumal nuhtlused peale paneb, ja kes midagi sest ära kautab, et Jumal selle osa ära kautab elu raamatust? Kas oleme tunnistanud, et kellel Jeesus Kristus on, sellel ei ole enam teist Mooset tarwis, ja kes usu põhja leidnud Jeesuse imeteust Kolgata mäel, et see neist imetegudest ja tähtedest ei hooli, mis inimene wäljaarwab, aga mis ial ei ole täidetud? — Kes tohib kosta: jah! Tunnistagem oma süüd, olime hooletumad majapidajad, ei meie olegi enestele suuremat usu kinnitust otsinud waenlase nähes ja arm on, kui meid tema eest hoiti, arm, mis keegi meie hulgast wäärt ei ole. Seda, wennad, tunnistagem, kui sel tunnil Jumal arutegemist pärib, ja siis palugem enestele täiemat usku ja eksijatele ümberpööramist, enne kui hiljaks jääb. Aga Jssand Jumal ise kuulgu meid taewas!

Nõnda ärgu olgu asjata see sõna: Tee aru oma majapidamisest! Kuule seda, mo rahwa waenlane ja eksitaja — kuule enne kui Jumal aujärje ees seda kuuled! — Kuulge seda, ära kadunud pojad ja tütreid; Jssand hüab: Tee aru! aga kutsub ka: Tulge minu juure kõik! Kuulge seda kõik, kellel kõrwad on ja kes patu al õhkawad — ühe, kahe ehk mitme aasta patud tooge Jssanda ete tõsise kahetsemise ja palwega! — aasta weerib, teine uus jõuab — et jõudku uus elu ja arm ka! Veel on üks lahti — sealt läki sisse, enne kui seda panda kinni, nagu loeme:

Täna — täna kui sa Jssanda heält kuuled, ära tee oma südame mite kõwaks! —

2. Kõl Jumal muretseb.

Armsad lapsed, nüüd teil ep ole muret ei toidu ega riide pärast; aga lapsest tuleb

täiskaswand inimene; siis lugu lähäb teiseks. Waadage, kaks asja peate siis tegema: tööd ja palwet, nõnda et käed, silmad, kõrwad, kõik liikmed ja mõistus oleksid liikwel! Aga mõni teeb enam, waewab ennast tühja murega: kui haigus tuleb, mis siis? kui talwe külm, kust saan sooja? kui pöud rikub wilja, kust leiba wõtta? See on rumalus. Mõttele ommeti, kui rika mehe laps ütles: kingad, kuub katti; kes annab uusi? — tõeste, sina naeraksid seda last; ta saab ju isa käest. — Müüd mõttele jälle: Kes kõige rikkam on, Jumal taewas on sinu isa, tema ütles: „(Pawlu r. 50, 10.) Kõik metslojuksed on minu pärast, metslojuksed mägede peal tuhande kaupa!“ Kes lojuste murepidaja, ega see sind maha ei jäta. Tahan mõnda tema rikusest kõneleda; pea seda mees, kui mure sinugi peale kipub.

Ameerika=maal on minu loomade hulgas iseäranis imelik üks tui sugu, mis kuhugi kauemaks elama ei jää, waid alati teekäi-

mise peal. Tuhande ja miljooni*) kaupa on need linnud üheskoos; lendawad otsekui pilwe, kellest päike läbi ei paista ja kes nende alla juhtub, selle rie ei saa paremaks, sest lindude sõnnik sajab maha nagu lume tihemed. Nende toidus on kõiksugu wili, ja imelik on, et puhkades jääwad puu oksste külge rippuma suures tropis, sest teine hakkab teisest kinni, nagu mesilased teewad. Seda teewad nii hulgaliste, et puud, mis kaks jalga paksud, tüüka otsast wähest murravad, et oksad ja wõsud lõhutud saawad, otsekui kange tuulega. Nende sõnniku kord on siis maas pool jalga kõrge, ja praginat kuulufse, kelle wastu inimese heäl ei hakka. Sina küsid: mis kasu sest on? Kuule. — Kui linnu trop äraläinud, siis jookseb rahwas jenna koku, ja korjab need tuid ära, mis jenna mahajäänud et olid haawatud ehk okstest surnuks löödud. Kord tuli niisuguse koha keegi kolmesaa nuumseaga, neid nuumas

*) mis miljoon on, tahan pärast seletada.

seal tui=lihaga. Kottad ja kullid saavad ka oma jägu. Vinnu sõnnik on põllumees=tele veel peale kaupa. — Seda kasu saadavad need tuiskesed teistele. Aga kust saab nende lugemata hulk ise toidust? Üks trop tuisid sõbb aru järel igapääw 2000000 (kaks miljooni) tündrit wilja. Ega see pole naeru asi. Seda annab tuiudele Jumal, tema kannab hoolt, nemad on ilma mureta. Eks sina ole enam kui nemad? Dmmeti lähäd murega kurwaks.

Weel tahan teile räkida ühest kalast, mis teil wõõras ei ole, heeringist. Heering tuleb sealt merest, kus elab, kudu ajal saarte ja mandrimaa poole ja kogub senna, kus lauga kohad on. Kui ta neid on otsimas heidab teiste heeringitega ühte nõuusse ja ujuvad siis ühes tropis, mis wähest 40 wersta pikk ja 15 wersta lai on, ja nemad on siis nii wäaga teine teise ligi ja kui ühes panggas, et suured teiwad, mis nende hulka wisata, püsti seisma jääwad, otsekui lusikas

pudru sisse. Kui eemalt tulewad, siis nende suplemine kuulda kui kange tuul wihmaga. Ega aasta püütakse heeringid aru järel tuhat miljooni, ise veel need, mis suuremad kalad oma toiduseks ärasõõwad, nagu walas=kala neelab mitu tuhat heeringi aastas alla. Inglis= ja Hollandimaa rahwale tuleb heeringi püüdmisest rääkimata suur kasu, saavad head hinda ja muist, mis ei sünni soolata ega süa, pruugiwad sõnnikuks. Heeringite toidus on enamiste weikene merewähi sugu, mis mite suurem kui meie sadajalgised. On nüüd heeringite hulk nii suur, eks siis Jumal nende tarbeks veel enam wähta ole loonud? Jah, neid on enam kui inimene jõuab lugeda!

Näame ka loomadest, kuida Jumal kõige=wähemadgi maha ei jäta. Aägu, kelle laul iga kewade laps ja wana südant rõõmustab, on viete märgiks, et Eooja waesed lapsed ei unusta, waid nende eest hoolt kannab. Emane kagu muneb arwaste, muna

nädala peale ja neid ta ei audu ise, waid paneb teiste vähämate lindude pesasse. Need ei wihasta sellepärast mite, waid auduwad kägumuna nii sama hoolega, kui oma mune ja söödawad noore kägupoja truuwimine, kui mõni wanem oma last. Aga kägulaps kasvab kermeste suureks. Wõerasema, weikene lind, ei jõua siis enam üksi teda toita, iseäranis kui kasvati hakkab tiibu liigutama. Waata, kui ta siis näljaga puoks peal istudes kiskendab, tulewad kõik vähemad linnud, kes ligi on, ja toowad temale sööki. Teine pakub waele lapsele kärbast, teine liblika, teine paneb temale puttuka ehk ussi noka waele, nõnda et wääti kerjaja ei tea kelle käest enne peab wastuwõtma ja kelle käest pärast; näab ju, kõik tahawad hea meelega anda ja hüawad: „eks sa söö!“ ehk: „siin, siin, seda söö!“ ehk: „pois, pois, ole terane!“ — Kõik kagu siis kermes sööma, palju süda kutsub. — Nõnda näiks sagedaste mitmega, ja arwab mõni isegi, et on üsna maha-

jäetud, ja leiab kõigesuuremat abi ja armastust. Ommeti inimene ei taha seda uskuda! —

Meie Jssand ütleb: „waa d a g e l i n d u taewa al, nemad ei külwa, nemad ei leika, nemad ei korja aitadesse ja teie taewane Jssand toidab neid ommeti!“ Nende sõnade juures olen külalati mõelnud: mis see ommeti on, et Jssand Jeesus lindudest sagedaste rääkinud, aga muu loomadest mite? Ju see võib sest tulla, et lindudest üksi aga näeme, nemad on rõõmsad waesuses ja tänawad Jumalat lauldes — aga teised loomad seda ei mõista, et küll nemadgi oma mured Jumala hooleks jätawad. Meie vennis Lutherus ütleb sest asjast nõnda: Teie ei ole veel näinud lindu sirbiga leikama minema ega töö kallal olewa; siiski neid toideta. Aga Jssand ei taha sellega õppetada, et meie ei pea tööd tegema, waid tahab selle tähendamise sõnaga meie liad mured kautada. Lind ei kolba põllutööle, nagu meie, aga üsna tööta ta ei

ole, waid teeb ausaste kõik, mis tarwis teda loodi, audub poege, toidab neid ja kiidab Jumalat. Oles Jumal weel enam tööd tema peale pannud, küll siis teeks weel enam. Wara tõuseb linn, otsib omale jalgaluseks puuoksja, laulab seal õppind lauluviiši, ei kurwasta leiwa pärast. Siis, kui nälg käte tuleb, lendab ja otsib iwikest, otsib ja leiab, sest Jumal on mured pidanud, kui linn laulis ja kõik mured unustas. Oh häbenege nüüd, et linnud wagamad ja usklikumad teid; nemad laulawad rõõmuga ja ei tea, mis peawad sööma. See on meile häbiks böldud, et meie nii palju ei taha teha, kui linnud. Ristiinimene peaks häbenema weikese linnu ees, kes ilma jutluseta ja ilma õppetufeta Jumala peale loodab. Kui lehekuus, millal linnu laul kõige ilusam, ühele neist ütleksid: kuda sa wõid nii lahke meelega olla, kus on so tagawara? noh, küll ta sind naeraks. Jah, linnud on selge sõnaga õppetajad, ja peaksid meid wägewaste

kõhutama, enam Jumala peale lootma. Sellepärast ütleb Issand ka wiimaks: Oks teie ole palju enam, kui need? Jah, häbi küll, linnukesed inimese märgiks, tunnistuseks, et meil usmata kõwa süda, et meil selge tuimus. Linnud teewad, mis nende kohus, meie ei tee. — Mõnda ütleb õige usu üleswõtja, ja mõnda mis ta lindudest ja Jumala hooletandmisest weel räägib, tahan siin lühidelt ülespanna. Kord nägi Lutherus lindu puu peal, kus ta bösel tahtis aset olla. Waga mees ütles: See linnuke on oma leiba wõtnud, ta tahab siin rahuga puhata, ei kurwasta ega ole mured täis homse pääwa ja ta tarwiduse pärast, otsekui Daawet ütleb: Kes kõigekõrgema Jumala kaitsemise al elab ja alati kõigewägewama warju alla jääb, jee ütleb Jehowale: Sina oled mo warjupaik ja mo tugew lin, mo Jumal, kelle peale ma loodan! (Paul 91, 1—2). — Teine kord ütles Lutherus, et ei ole seda inimest mailmas, kes jõuaks äratasuda, mis Issand Jumal

igapäaw lindude ülespidamiseks kulutab. Jah, Prantsuse kuningas ei võiks sedagi maksta, mis werblased üksi maksawad, mis siis veel rääkida kaarnatest, lõukestest, harakatest ja teistest lindudest. Kui nüüd Jumal nende eest auusaste mured peab, kas siis inimene tohib meele ärakeita kartes, et temale kattet, toidust ehk muud tarwidust ei peaks antama? — Jälle teist puhku nägi Lutherus lindu istuwa lepa ladwal, wõttis kohe kübara oma peast ja ütles auu-pakuwal kombel: „Tere Jumaleme, kallid õppetaja! küll olen isegi wana õppetaja, aga ei tohi salata, teie tarkuse ma 'p ole veel käte saanud!“ (Waata, see tähendas nii palju: ma olen palju õppind, tean mõnda, aga see ei ole veel südames ja elus tõeks saanud, et Jumalale pean murepidamist tallele panema!) — Mõnda ütles õnnis Jumala mees ka: Jumal teab kõik hantwärgid ja kätte tööd häästi ära; paremine, kui rätsep oskaks, teeb ta koe hirwi selga, et see eluajaks kes-

tab ja ei ole enam tarwis lappida; paremine kui kinggsep teeb ta loomale kingad jalga — annab temale sabju; need on otsekui ued, kui loom ju sureb; paremine kui maailma kokad ehk roategijad keedab ta leent ja küpsatab leiba, päike on tema käe wägewam kui kõik tuli paga al. — Siis pangge wiimaks sest asjast veel tähele mõned

Küsimised ja kostmised.

1. Oh böolge, lauljad linnukesed,
Kus on see mees, kes aitab teid?
Ja kus on teie warjupaigad,
Kui sügaw lumi katab maad?
Kui nälg on, kust siis leiba saate,
Et oma himu otša sööte?
„Meil 'p ole muud, kui kindel meel
Ja lootus: Jumal elab veel!“
2. Kes teeb teid igapäaw nii julgeks?
Teil 'p ole raha kopikast! —
Kes teeb teid iga tahes rõõmsaks?
Mis mailm nõuab prassimast! —
Oh rõõmsad lauljad: kes on? böolge,
Kust leiab teda? juhatage!

„Kes otsib, leiab teda küll,
Sest Jumal elab taewas weel!“

3. Kui teie peid ehitanud,
Kes kahju eest siis kaitses neid?
Kui poege teie wäljaandund,
Kes saadab, hoiab wäetimaid?
Kes nende hüljumist iga kuuleb?
Kes kõik, mis neile tarwis, annab?
„See, kellel aitamast hea meel,
On Jumal, tema elab weel!“

4. Jah usun, ta on murekandja,
Kui waene loom on häda sees!
Ta on siis toitsja, warju-andja,
Kui peale kipub wiletsus.
Ka teile, linnud, näitab armu;
Oh öölge: mis on teie tänu?
„Mis muud, kui waese linnu heäl
Nüüd kiidab: Jumal elab weel!“

3. Ime-asi, mis iga pääw näha.

Ei meie wõi küllalt imeks panna, kui
palju puid ja rohtusid iga aasta üleskaswab

ja kui mitmet sugu nemad on. Pane weis-
kest põllu= ehk heinamaa nurka tähele, nääd
seda ja teist kohe nagu hunnikus ja igaihel
ise wiis ja karw! Nõndasamuti meie ei
mõista, kuida iirikese ajaga iga paik, olgu
maas, olgu müüri ehk katukse peal, kus
aga nina täis mulda on, rohtu täis kaswab.
Seda näeme alati, aga ei hooli sest suurt,
oleme seda näinud maast madalast, see on
meie silmal õppind asi, aga on küll wäärt,
sest sõna kaks kolm rääkida.

Buudel ja rohtudel on Jumalast loo-
dud, et oma seemet kaswatavad ja laiale
külwawad, nagu maal igamees tähele pan-
nud. Aga palju neil seemne iirikesi on,
ega igaiks wõi ega taha seda lugeda. Tar-
gad, kellel seks enam aega ja himu, nemad
on seda teinud ja kui muud ei aidanud, siis
panid prilli nina peale ja muid klaasa weel
silma ete, mis läbi weike asi suureks, kirj-
konna sarnatseks — oi, see on hirmus nä-
ha! — wäljapaistab. Noh hea küll, need

targad on ka puu ja rohu seemet lugeda püüdnud; ja waata, tuhat seemne iwikest ühest kasust tema elu ajal on sagedaste leitud. Aga küll leiab enam weel. Üks ainus tubaka taim annab ühel ainsal aastal 40000 (ütle nelikümmend tuhat) iwikest; — kas usud ehk usmata, tubakas sinust ei hooli. — Tamme puu, kui teda maha ei raisuta, võib 500 (viis sada) aastat elada. Ma ei tea, kas tamme puu iga aasta torusid kaswatab, — aga kui vähä arwan, ta kaswatab 50 korda neid — ja igakord — jälle vähä arwates — 500 toru. Võta nüüd tahwel ja kirjutes=pulka kätte, siis tuleb wälja: tamme puu kaswatab oma elu aega kõigewähemast — 25000 (kaks kümme-
mend viis tuhat) toru ja iga torust võib jälle niisamasugune tammepuu tulla. Waat nüüd! wana taadil 25000 poega! Pojad kaswawad üles ja igaüks sünnitab jälle 25000 poega! Võta nüüd tahwel, arwa üles, küll näed, see p ole enam nalja asi:

Taadil on 625 miljooni lapse last (seda kirjutatakse nõnda 625'000,000). See on kuulus, hea mets. Aga palju on miljoon? See on tuhat kord tuhat — see on enam, kui meiesugune jõuab arwata. Aga ma tahan sulle seletada: Kui sul head wääga suurt seina teada, siis iga hommiku mine ja tõmma seina peale tuhat kriipsu, ja nõnda tee läbi aastat ja kui wiimse kuu wiimne päaw tulnud, arwa kogu, kas on miljoon? Võta näpust, ei ole weelgi pool miljooni, ei ole enam kui 365000 (kolm sada kuus kümme-
mend viis tuhat) kriipsu. Siis hakka jälle u aastaga ueste peale, see lõppeb, aga — tühi mõistku — ei ole kahe aastaga weel miljoon, on aga waja weel peale kaks sada tuhat kriipsu. Noh mehike, ära wäsi, kui kolmandamal aastal 26ma Miskli=kuu päawani oled kriipsusi teinud, siis on neid seina peal täis miljoon, nagu soldatid reas. Mõttele, siis on aga üks miljoon — aga tamme=taadil oli ju

625 miljooni! Noh mis nüüd ütled? Ei ühtegi — noh, siis ole ka rahul — so aru on seal otsas; aga siis tunnistata ka (Paul 111, 2): Suured on Jehoowa teud, neid nõutakse kõikist, kellel neist hea meel! ja: (Siirak 38, 8): Ei wõi keegi Jssanda teud kõik wäljarääkida! —

4. Ruda Jumal aitab, kui inimeste abi lõppeb.

Saksamaal elas ündsa Lutheruse ajal üks mees, Juhannes Prentsi nimi, bige usu üleswõtmise juures suusõna ja kirjadega bige töötægija. Tema oma maawürst oli püha kirja biget õppetust kuulnud ja kaitses sellepärast Prentsi, palju jõud andis; aga Saksamaa keiser, ise Rooma usku ja bige usu wastane, ei sallind waga õppetajat, ja see oli wilets kül, sest keiser oli seal wägewam ja suurem würsti, nagu würsti ülewaatja.

Saksamaa keiser läkitas kord sõawäge wälja, et pidi Prentsi würsti pealinnast kinni wõtma, ei tea kas oli nõu, teda tules küpsetada ehk muidu puuri panna. Et seda parem mehe käte saaksid, pidi sõameeste nõu ja tahtmine salaja jääma — aga nende ülem näitas ka, et mis süda täis, sest suu räägib. Tee peal, kus puhkamas olid, rääkis ülem, ühe tutwa suurt sugu mehe juures, kui magus wiin keele oli libedaks teinud, et nüüd lähäb kuulsa õpetaja Prentsi kinni wõtma. Aga seal istus laua ääres ka üks naesterahwas, kes Prentsi armastas; kui see kurbast nõuust aru sai, tõusis pea — otse kui muu asja pärast üles, — kirjutas raamatu ja läkitas läbi õid ise ratsamehega selle würstile, kus Prentsi elas, et saaks waga meest waenlastest peastma. Raamatuwija sai weel käsku, et pidi kõrwalist teed tagasi tulema, ja sõameestest eemale hoidma. Würst, kui kirja oli saanud, kutsus kohe õppetajat ja ütles: „ma tahan sulle

midagi teada anda, kuule, — aga ära ütle mulle sest, mis ja tahad teha ehk kuhu minna — mite ühe ainsa sõna, ei ma tohi sest midagi teada!” Brents kuulis pealt, ehmatas, aga jäi pea jälle rahuliseks, tänas ja läks. Veel hüüdis würost haleda heälega ta järel: „kui Jumal sind armastab, külap siis aitab!” Öppetaja läks koju, wöttis ühe leiba, läks wälja ja pööras linna teise otsa poole. Seal, kus esimest maja nägi lahti olewa, astus sisse ja ika ülesse, kuni katukse al oli ja mitme kraami warjul mahahetis. Teisel päawal ülem sõitis oma sõawäega linna sisse, pani wahimehi linna wärawate ete ja ulitsatesse ja läks ise würosti juure, waga öppetajat järel kuulama. Würost ütles, et ei tea, kus öppetaja on, aga sõawägi otsigu teda ja wõtku elusalt ehk surnult — sest et ta seda kül ei tohiks keelda. Nüüd ülem läks soldatitega majast majasse läbi linna, kiskus kambriid lahti, otsis ülewel ja al, ja kus film ei saanud näha ega käsi katsuda, senna

pisteti mööskadega sisse. Seda tehti 14 päawa, ja waene Brents pelgupaigal kuulis, mis rahwas sest ulitsate peal rääkis. Kül aeg jäi igawaks, aga ta kannatas, kunni wiimsel päawal otsijad ka senna majasse tungisid, kus ta oli. Kui meeste wandumine ja sõariistade kahin ika ligemale tuli, heitis Brents põlweli maha ja luges, ja lugeses kuulis et waenlane juba ülesse sai, et nüüd hukatus ehk ärapeastmine kae oli. Üks soldat tuli ja pistis moegaga puude ja kraamide sisse, mis öppetaja ees oli. Möök tungis läbi ja tema ots oleks otstitud meest haawanud, aga ta sai veel kõrwale libiseda. Veel otsiti siin ja seal nurkades ja tolmus, aga asjata; siis hüüdis ülema heäl: „minge nüüd, siin ta kül ei ole!” Laksid ära ja kõik jäi waitseks. Ülem otsis veel wiimsed majad läbi ja kui ei leidnud, kogus oma mehed koku ja läks sealt linnast ära, arwates: „wõi ma teda 'p oleks leidnud, kui siin oleks!”

Algakuda toitis ennast õppetaja, leib taal oli,
 aga ühtegi marga —? Waata, kohe esimesel pää-
 wal tuli kana, puged ka warjule kus meesgi oli,
 munes seal ühe muna ja läks ära, ilma et oleks
 heält teinud ja inimesi senna juhatanud muna
 otsima. Prents wöttis muna, leikas leiba juure
 ja söi tänuliku südamega. Kana tuli nõnda iga
 pääw ja iga pääw sai mees süa. Aga sel pää-
 wal, kui sõawägi linnast äraläks, kana enam ei
 tulnud, ja mees kuulis siis ka oma warjupaigast
 rahwast ütlewa ja öiskawa: „noh, nüüd on rahu,
 juba läksid!“ Mis siis muud, kui Prents läks
 ka ja läks selsamal õhtul weel wüürsti juure. Kui
 see teda nägi, arwas esmalt waimu enese ees ole-
 ma, aga sai pea aru, et oli inimene, luu liha,
 nagu meie kõik. Nüüd kuulas õppetaja lugi laie-
 malt järel ja kui oli kuulnud, wöttis mehe käest
 kinni, läks temaga akna juure, heitis temaga
 põlwele maha ja mis naad seal tegid ja kõnele-
 sid, ei keegi saanud seda kuulda, üks aga kuulis,
 Jumal ülewel, sest temal on tänu- ja kiituse
 ohwrist hea meel. —

